

Pitanja i odgovori o kombiniranim hormonskim kontraceptivima: informacije za pacijentice

Zašto su nove informacije sada postale dostupne?

Nedavno je na europskoj razini provedena sveobuhvatna ocjena omjera koristi i rizika primjene kombiniranih hormonskih kontraceptiva, s osobitom pozornošću usmjerenom na rizik od nastanka krvnih ugrušaka koji je povezan s primjenom ovih lijekova.

Svrha ovog dokumenta je pružiti više informacija o riziku od krvnih ugrušaka uz primjenu kombiniranih hormonskih kontraceptiva, uključujući informacije o stanjima koja povećavaju rizik od ugruška, informacije o znakovima i simptomima krvnog ugruška i informacije o tome kada je potrebno reći liječniku ili ljekarniku da koristite ove lijekove.

S obzirom na to da se nedavna ocjena omjera koristi i rizika odnosila upravo na nastanak krvnih ugrušaka, u ovom dokumentu navodi se niz informacija upravo o tom riziku. Međutim, važno je zapamtiti da su kombinirani hormonski kontraceptivi vrlo učinkoviti lijekovi za sprječavanje neželjene trudnoće, a da je ukupni rizik od krvnih ugrušaka nizak. Za većinu žena, ovi lijekovi nose koristi koje daleko nadmašuju nizak rizik od ozbiljnih nuspojava.

Ovi podaci se ne odnose na lijekove koji sadrže samo progestagen, a ne sadrže etinilestradiol ili estradiol.

Koji su zaključci i preporuke provedene ocjene?

Rizik od krvnih ugrušaka povezan s primjenom kombiniranih hormonskih kontraceptiva je poznat već dugi niz godina, a liječnici i pacijentice su upoznati s velikim brojem informacija o ovom pitanju. Nedavni pregled je potvrdio prethodne spoznaje o tome da je rizik nizak te je stoga sada naglasak na tome da se pruže korisne informacije o ovom riziku.

Ako bez ikakvih tegoba koristite kombinirani hormonski kontraceptiv, na temelju provedene ocjene nema potrebe da se prestane s njegovom primjenom. U slučaju zabrinutosti, potrebno je prilikom sljedećeg rutinskog pregleda obratiti se liječniku koji je propisao lijek, ali u međuvremenu nastaviti uzimati lijek. Potrebno je zapamtiti da iznenadan prestanak uzimanja kombiniranog hormonskog kontraceptiva može rezultirati neplaniranom trudnoćom.

Što su kombinirani hormonski kontraceptivi?

Kombinirani hormonski kontraceptivi vrlo su učinkoviti lijekovi za sprječavanje neplanirane trudnoće. Ovi lijekovi sadrže dva hormona: estrogen i progestagen. Estrogen kojeg sadrži većina lijekova naziva se etinilestradiol, ali neki lijekovi sadrže drugi estrogen koji se naziva estradiol. Dostupan je veliki broj progestagena.

Koje su koristi uzimanja kombiniranih hormonskih kontraceptiva?

Osim sprečavanja neplanirane trudnoće, kombinirani hormonski kontraceptivi imaju i druge dugoročne prednosti, kao što su smanjenje rizika od raka endometrija (unutrašnjeg sloja maternice) i raka jajnika.

Kombinirani hormonski kontraceptivi ponekad mogu imati i druge koristi, kao što su poboljšanje kontrole menstrualnog ciklusa, poboljšanje simptoma endometrioze (poremećaj unutrašnjeg sloja

maternice), upalne bolesti zdjelice i, u nekih žena, akni. U samo nekoliko studija međusobno su uspoređivani korisni učinci različitih kombiniranih hormonskih kontraceptiva te stoga nije jasno postoje li ikakve značajne razlike između njih.

Za većinu žena, ovi lijekovi nose koristi koje daleko nadmašuju nizak rizik od ozbiljnih nuspojava.

Koji su rizici kombiniranih hormonskih kontraceptiva?

Kao i svi lijekovi, kombinirani hormonski kontraceptivi su povezani s nekim rizicima. Najčešći rizici uključuju nelagodu u dojka, promjene raspoloženja i promjene tjelesne mase. Velike studije su također otkrile i vrlo malo povećanje rizika od raka dojke i raka vrata maternice.

Krvni ugrušci su vjerojatno najvažniji rizici povezani s primjenom ovih lijekova.

Što se može dogoditi ako imam krvni ugrušak?

Krvni ugrušci obično početno nastaju u nogama (što se naziva dubokom venskom trombozom), ali u nekim slučajevima mogu se otkinuti i dospjeti u krvne žile u plućima (što se naziva plućnom embolijom). Krvni ugrušci također mogu nastati u krvnim žilama srca, što uzrokuje srčani udar, ili u krvnim žilama mozga, uzrokujući moždani udar. Krvni ugrušci, stoga, mogu biti vrlo ozbiljna nuspojava i, u vrlo rijetkim slučajevima, mogu dovesti do smrtnog ishoda.

Koliko je visok rizik od krvnih ugrušaka s kombiniranim hormonskim kontraceptivima?

Svi kombinirani hormonski kontraceptivi blago povećavaju rizik od krvnih ugrušaka, međutim, važno je imati na umu da je ovaj rizik nizak.

Rizik za nastanak krvnog ugruška povezan s korištenjem kombiniranih hormonskih kontraceptiva je najveći tijekom prve godine korištenja – ovo se odnosi na pacijentice koje nikada ranije nisu koristile ove lijekove, kao i na pacijentice koje su imale pauzu u uzimanju ovih lijekova koja je trajala 4 tjedna ili duže. Rizik od nastanka krvnog ugruška je veći i u onih pacijentica koje imaju druge čimbenike koji povisuju rizik (vidjeti dio „Koji drugi čimbenici mogu povećati rizik od krvnih ugrušaka?“).

Rizik za nastanak krvnog ugruška povezan s korištenjem kombiniranih hormonskih kontraceptiva pada nakon prve godine korištenja, ali ostaje viši od rizika koji imaju one žene koje ne koriste ove lijekove. Rizik se vraća na normalne razine nekoliko mjeseci nakon prestanka uzimanja ovih lijekova.

Je li rizik od krvnih ugrušaka jednak sa svim kombiniranim hormonskim kontraceptivima?

Velike studije provedene tijekom niza godina pružile su dobre dokaze da rizik od krvnih ugrušaka može varirati između različitih kombiniranih hormonskih kontraceptiva. Smatra se da razlika ovisi o dozi estrogena i vrsti progestagena koju ovi lijekovi sadrže. Važno je zapamtiti da je ukupni rizik od krvnih ugrušaka povezan s primjenom bilo kojeg od ovih lijekova nizak za većinu pacijentica.

Kombinirani hormonski kontraceptivi koji sadrže etinilestradiol i jedan od sljedećih progestagena: levonorgestrel, norgestimat ili noretisteron imaju rizik koji je manji u usporedbi s lijekovima iz ove skupine koji sadrže druge progestagene.

Koliko žena će imati krvni ugrušak?

Smatra se da:

- Otprilike 2 od 10 000 zdravih žena koje ne koriste kombinirane hormonske kontraceptive će u godini dana imati krvni ugrušak.

Za usporedbu:

- Otprilike 5 do 7 od 10 000 zdravih pacijentica koje koriste kombinirane hormonske kontraceptive koji sadrže etinilestradiol i levonorgestrel, norgestimat ili noretisteron će u godini dana imati krvni ugrušak.

- Otprilike 9 do 12 od 10 000 zdravih pacijentica koje koriste kombinirane hormonske kontraceptive koji sadrže etinilestradiol i gestoden, dezogestrel ili drospirenon će u godini dana imati krvni ugrušak.

- Otprilike 6 do 12 od 10 000 zdravih pacijentica koje koriste kombinirane hormonske kontraceptive koji sadrže etinilestradiol i etonogestrel ili norelgestromin će u godini dana imati krvni ugrušak.

- Broj pacijentica u kojih može nastati krvni ugrušak još nije poznat za neke od kombiniranih hormonskih kontraceptiva. Ovo uključuje sljedeće kombinacije: etinilestradiol i dienogest, etinilestradiol i klormadinon, estradiol i dienogest i estradiol i nomegestrol.

Scenarij	Rizik za nastanak krvnog ugruška u godini dana
Žena ne koristi kombinirani hormonski kontraceptiv (tableta, transdermalni flaster ili intravaginalni prsten) i nije trudna	Otprilike 2 slučaja na 10 000 zdravih žena
Pacijentica koristi kombinirani hormonski kontraceptiv koji sadrži etinilestradiol i levonorgestrel, norgestimat ili noretisteron	Otprilike 5 do 7 slučajeva na 10 000 zdravih pacijentica
Pacijentica koristi kombinirani hormonski kontraceptiv koji sadrži etinilestradiol i gestoden, dezogestrel ili drospirenon	Otprilike 9 do 12 slučajeva na 10 000 zdravih pacijentica
Pacijentica koristi kombinirani hormonski kontraceptiv koji sadrži etinilestradiol i etonogestrel ili norelgestromin	Otprilike 6 do 12 slučajeva na 10 000 zdravih pacijentica
Pacijentica koristi kombinirani hormonski kontraceptiv koji sadrži neku od sljedećih kombinacija: etinilestradiol i dienogest, etinilestradiol i klormadinon, estradiol i dienogest i estradiol i nomegestrol	Još nije poznat broj pacijentica u kojih se može javiti krvni ugrušak

Koji drugi čimbenici mogu povećati rizik od krvnih ugrušaka?

Rizik od krvnih ugrušaka razlikuje se između pojedinih osoba i bez korištenja kombiniranih hormonskih kontraceptiva. Brojni čimbenici povećavaju rizik od krvnih ugrušaka u sljedećim slučajevima:

- stariji ste od 35 godina,

- pretili ste,

- imate brata, sestru ili roditelja koji je imao krvni ugrušak u relativno ranoj dobi (npr. mlađoj od 50 godina),

- imate zdravstveno stanje koje povećava rizik od krvnih ugrušaka, kao što je rak.

Žene koje puše imaju povećan rizik od krvnih ugrušaka koji uzrokuju srčani i moždani udar, pogotovo ako su starije od 35 godina.

U žena koje nemaju nijedan od gore navedenih čimbenika, rizik od nastanka krvnih ugrušaka uz korištenje kombiniranih hormonskih kontraceptiva je izuzetno nizak.

U žena koje imaju nekoliko gore navedenih čimbenika, rizik od nastanka krvnih ugrušaka uz korištenje kombiniranih hormonskih kontraceptiva je viši. U nekim slučajevima, prisutnost nekoliko čimbenika rizika može značiti da ne bi trebalo koristiti kombinirane hormonske kontraceptive i da je s liječnikom potrebno razmotriti druge oblike kontracepcije.

Važno je zapamtiti da se rizik od krvnih ugrušaka mijenja tijekom vremena, primjerice, u slučaju značajnog porasta tjelesne mase, početka ili povećanja konzumacije cigareta i nakon velikih operacija važno je obavijestiti liječnika koji je propisao ovaj lijek.

Na što je potrebno obratiti pozornost?

Važno je obratiti pozornost na simptome krvnog ugruška, osobito ako ste:

- nedavno imali operaciju
- duže mirovali (npr. zbog ozljede ili bolesti) ili bili na dugom putovanju.

Odmah potražite liječničku pomoć ako imate neki od sljedećih simptoma:

Imate li bilo koji od ovih znakova?	Na što ukazuju ovi znakovi?
Jaka bol ili oteklina noge koju mogu pratiti osjetljivost, toplina ili promjene u boji kože, kao što su bljedilo, crvenilo ili plava boja kože.	Duboka venska tromboza
Iznenadna neobjašnjiva zadihanost ili ubrzano disanje, jaka bol u prsnom košu koja se može pojačavati pri dubokom disanju, iznenadni kašalj bez očitog razloga, pri čemu se u iskašljaju može naći krv.	Plućna embolija
Bol, nelagoda, pritisak ili težina u prsnom košu, nelagoda ili bol u gornjem dijelu tijela koja se širi u leđa, čeljust, grlo ili ruku, praćeno osjećajem punine u želucu, probavnih smetnji ili gušenja; znojenje, mučnina, povraćanje i omaglica.	Srčani udar
Slabost ili utrnulost lica, ruke ili noge, osobito na jednoj strani tijela, otežan govor ili razumijevanje govora, iznenadna smetenost, iznenadan gubitak vida ili zamagljen vid, jake glavobolje ili migrene koje su teže nego uobičajeno.	Moždani udar

Što očekivati kod liječnika?

S liječnikom koji vam je propisao kombinirani hormonski kontraceptiv trebate raspraviti o koristima i rizicima ovih lijekova. Liječnik će naglasiti nizak rizik od krvnih ugrušaka koji nose ovi lijekovi, stanja koja povećavaju rizik od krvnih ugrušaka i proći kroz neke od ključnih znakova i simptoma kojih pacijentice trebaju biti svjesne.

Što učiniti ako uzimate kombinirani hormonski kontraceptiv?

Ako bez ikakvih tegoba koristite kombinirani hormonski kontraceptiv, na temelju provedene ocjene nema potrebe da prestanete s njegovom primjenom. U slučaju zabrinutosti, potrebno je priikom sljedećeg rutinskog pregledu obratiti se liječniku koji je propisao lijek, ali u međuvremenu nastaviti uzimati lijek.

Potrebno je zapamtiti da iznenadni prestanak uzimanja kombiniranog hormonskog kontraceptiva može rezultirati neplaniranom trudnoćom. Rizik od krvnih ugrušaka tijekom trudnoće i neposredno nakon poroda je veći od rizika povezanog s korištenjem ovih lijekova.

Važno je zapamtiti da svakom liječniku koji vas liječi (primjerice, ako idete na operaciju) trebate reći da uzimate kombinirani hormonski kontraceptiv.

Gdje pronaći više informacija?

Ako koristite kombinirani hormonski kontraceptiv, trebate pažljivo pročitati uputu o lijeku kako biste bili sigurni da ste svjesni rizika od krvnih ugrušaka, upoznati sa znakovima i simptomima krvnih ugrušaka (odnosno duboke venske tromboze, plućne embolije, srčanog udara ili moždanog udara) te da znate što učiniti ako mislite da imate bilo što od navedenog.

Za dodatne informacije potrebno je obratiti se liječniku koji je propisao lijek.